

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ

नांदेड- ४३१६०६ (महाराष्ट्र)

SWAMI RAMANAND TEERTH MARATHWADA UNIVERSITY

NANDED-431606, MAHARASHTRA STATE, INDIA.

Established on 17th September 1994 - Recognized by the UGC U/s 2(f) and 12(B), NAAC Re-accredited with 'A' Grade

ACADEMIC (1-BOARD OF STUDIES) SECTION

Phone: (02462) 229542

Fax : (02462) 229574

Website: www.srtmun.ac.in

E-mail: bos.srtmun@gmail.com

मानवविज्ञान विद्याशाखेतील पदवी
स्तरावरील तृतीय वर्षाचे CBCS Pattern
नुसारचे अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष
२०१८-१९ पासून लागू करण्याबाबत.

प रि प त्र क

या परिपत्रकान्वये सर्व संबंधितांना कळविण्यात येते की, दिनांक १४ जून २०१८ रोजी संपन्न झालेल्या ४१व्या मा. विद्या परिषद बैठकीतील विषय क्र.११/४१-२०१८ च्या ठरावानुसार प्रस्तुत विद्यापीठाच्या संलग्नित महाविद्यालयांतील मानवविज्ञान विद्याशाखेतील पदवी स्तरावरील तृतीय वर्षाचे खालील विषयांचे C.B.C.S. (Choice Based Credit System) Pattern नुसारचे अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पासून लागू करण्यात येत आहेत.

- १) इंग्रजी
- २) हिंदी
- ३) कन्नड
- ४) मराठी
- ५) पाली
- ६) संस्कृत
- ७) उर्दू
- ८) अर्थशास्त्र
- ९) भूगोल
- १०) इतिहास
- ११) सैनिकशास्त्र
- १२) तत्त्वज्ञान
- १३) राज्यशास्त्र
- १४) लोकप्रशासन
- १५) समाजशास्त्र

सदरील परिपत्रक व अभ्यासक्रम प्रस्तुत विद्यापीठाच्या www.srtmun.ac.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध आहेत. तरी सदरील बाब ही सर्व संबंधितांच्या निदर्शनास आणून द्यावी.

‘ज्ञानतीर्थ’ परिसर,

विष्णुपुरी, नांदेड - ४३१ ६०६.

जा.क्र.: शैक्षणिक-०१/परिपत्रक/पदवी-सीबीसीएस अभ्यासक्रम/
२०१८-१९/२५२

दिनांक : २५.०६.२०१८.

प्रत माहिती व पुढील कार्यवाहीस्तव :

- १) मा. कुलसचिव यांचे कार्यालय, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- २) मा. संचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मंडळ यांचे कार्यालय, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ३) प्राचार्य, सर्व संबंधित संलग्नित महाविद्यालये, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ४) उपकुलसचिव, पदव्युत्तर विभाग, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ५) साहाय्यक कुलसचिव, पात्रता विभाग, प्रस्तुत विद्यापीठ.
- ६) सिस्टम एक्सपर्ट, यू.जी.सी. कक्ष, प्रस्तुत विद्यापीठ.

स्वाक्षरित / -

उपकुलसचिव

शैक्षणिक (१-अभ्यासमंडळ) विभाग

Lokkeh jkekun rhFkZ ejkBokMk fo | ki hB] ukansM-
I LÑr & vH; kl Øe

ch-, - r`rh; o"kZ ¼, \$PNd½
vH; kl Øe o i' ui =kps LOk: Ik

सत्र ५ व ६

सत्रपध्दती व CBCS पध्दती

तु २०१८ ikl w i k j a k

बी.ए. तृतीय वर्ष (ऐच्छिक)

संस्कृत अभ्यासक्रम विषयी कांही सूचना

जून 2018 पासून सत्र व CBCS पद्धती बी.ए. तृतीय वर्षासाठी प्रारंभ होत आहे. यामध्ये विद्यापीठाच्या निर्देशानुसार एस.ई.सी. (SEC) अंतर्गत संस्कृत कौशल्यावर आधारित एक पेपर नविन सुरु होत आहे. त्याचे काही उद्दिष्टे याप्रमाणे आहेत.

- अ)
- 1) संस्कृत भाषेचे आधुनिक काळातील महत्व व उपयोगिता समजावून घेणे.
  - 2) भाषा व्यवहारासाठी आवश्यक कौशल्य अवगत करणे.
  - 3) व्यवसायासाठी भाषेचे प्रायोगिक कौशल्य व नवनिर्मितीस प्रेरणा देणे.
  - 4) संस्कृत भाषेचा संगणकातील वापर व इंटरनेटवरील भाषेविषयीच्या विविध साधनांची ओळख करून देणे.
  - 5) संस्कृत भाषा शिक्षण, व्यक्तिमत्व विकास इत्यादीचे कौशल्य विकसित करणे.

ब) बी.ए. तृतीय वर्षाच्या पाचव्या व सहाव्या सत्रातील प्रत्येक प्रश्नपत्राचे (ऐच्छिक) अंतर्गत मूल्यांकन हे 35 गुणांचे असेल. गुणांची विभागणी याप्रमाणे राहिल.

- 1) अंतर्गत चाचणी (2 unit test) 10+10 = 20 गुण
- 2) अभिहस्तांकन (Assignment/परिसंवाद/प्रपत्रवाचन) 15 गुण

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड
बी.ए. तृतीय वर्ष (ऐच्छिक)
सत्र- पाचवे व सहावे
सत्र + CBCS पद्धती
विषय- संस्कृत
२०१८ पासून प्रारंभ

Semester	C.C.	Paper No.	Name of Paper	L.P.W.	Total No. of Lect.	C.A.	ESE	ESE Total Marks	credits
सत्र	कोर कोर्स	प्रश्नपत्र	पेपरचे नाव	तासिका (आठवडा)	एकूण तासिका	अंतर्गत मूल्यांकन	सत्राचे एकूण गुण	एकूण गुण	श्रेयांक
V	DSE SAN	I	शाकुन्तल व नाट्यशास्त्र	4	55	35	40	75	3
	GE SAN	I	वैदिक साहित्य	4	55	35	40	75	3
	SEC	III	संस्कृत संगणक कौशल्यम्	3	45	25	25	50	2
	Total (A)			11	155	95	105	200	8
VI	DSE SAN	II	काव्यशास्त्र	4	55	35	40	75	3
	GE SAN	II	भाषाशास्त्र	4	55	35	40	75	3
	SEC	IV	संस्कृतलेखनकौशल्यम्	3	45	25	25	50	2
	Total (B)			11	155	95	105	200	8
	Total (A+B)			22	310	190	210	400	16

LPW. - Lectures Per week.

CC San - Core Course of Sanskrit

CA - Continuous Assessment

ESE - End of Semester Examinations

बी.ए. तृतीय वर्ष
संस्कृत (ऐच्छिक भाषा)
पाचवे सत्र

प्रश्नपत्र (DSE SAN) I शाकुन्तल व नाट्यशास्त्र गुण : ७५

बाह्य मूल्यमापन 40 गुण आणि अंतर्गत मूल्यांकन – ३५ गुण गुण तासिका

अ) अभिज्ञानशाकुन्तलम्। – महाकवि कालिदास 20 25
(अंक 1ते 4 सूक्ष्म अध्ययन व 5ते 7 स्थूल अध्ययन)

ब) नाट्यग्रन्थ परिचय व कथासार 10 15
1. कर्णभारम्। 2. उत्तररामचरितम्।
3. मुद्राराक्षसम्। 4. रत्नावली। 5. मृच्छकटिकम्।
6. मालविकाग्निमित्रम्। 7. वेणीसंहार।

क) नाट्यशास्त्रीय परिभाषा – 1. नांदी, 2. सूत्रधार, 10 15
3. नेपथ्य, 4. अंक,
5. विष्कंभक, 6. प्रवेशक, 7. पताका,
8. चुलिका, 9. भरतवाक्य.

संदर्भग्रंथ–

१. सं. निरुपण विद्यालंकार

अभिज्ञानशाकुन्तलम्
साहित्य भांडार, मेरठ.

2 डॉ. रा. शं. वाळिंबे

अभिज्ञानशाकुन्तलम्
जोशी आणि लोखंडे प्रकाशन, पुणे

3 आचार्य देवीशंकर मिश्र

संस्कृत साहित्य का इतिहास
प्रकाशन केंद्र लखनऊ

4 नाट्यशास्त्र

चौखंबा प्रकाशन वाराणसी

बी.ए. तृतीय वर्ष

पाचवे सत्र
विषय- संस्कृत (ऐच्छिक)
प्रश्नपत्र – DSE SAN - I
शाकुन्तल व नाट्यशास्त्र

Credits-03 (Marks 75)
ESE -40 Marks CA -35)
(Theory = 40)

गुण 40

विभाग- A

1. भाषांतर करा (3 पैकी 2)	10
2. दीर्घोत्तरी (2 पैकी 1)	10
3. नाटकाचा परिचय व कथासार (2 पैकी 1)	10
4. टीपा द्या (3 पैकी 2)	10

अंतर्गत मूल्यांकन परीक्षा

1) अंतर्गत चाचणी (2 unit test)	10+10	= 20 गुण
2) अभिहस्तांकन (Assignment/परिसंवाद/प्रपत्रवाचन)		15 गुण

बी.ए. तृतीय वर्ष
संस्कृत (ऐच्छिक भाषा)
पाचवे सत्र

प्रश्नपत्र (GE SAN) I वैदिक साहित्य	गुण : ७५
बाह्य मूल्यमापन 40 गुण आणि अंतर्गत मूल्यांकन – ३५ गुण	गुण तासिका
अ) वैदिक साहित्य परिचय	20 25
1)संहिता, 2)ब्राह्मण, 3)आरण्यक, 4)उपनिषद	
ब) वेदांगाचा परिचय	10 15
क) उपनिषदांचा परिचय	10 15

संदर्भग्रंथ—

1. श्री.भा. वर्णेकर भारतीय साहित्याचा इतिहास
महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपूर
2. सिंधु डांगे भारतीय साहित्याचा इतिहास
महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ, नागपूर
3. वि.वा करंबळेकर संस्कृत साहित्याचा सोपपत्तिक इतिहास
शारदा प्रकाशन, नागपूर
4. आचार्य देवीशंकर मिश्र संस्कृत साहित्य का इतिहास
चौखंबा प्रकाशन वाराणसी
5. डॉ. रवींद्र मुळे वेददर्शन
श्री. संत ज्ञानेश्वर वेदविद्या प्रतिष्ठान
औरंगाबाद

बी.ए. तृतीय वर्ष
पाचवे सत्र
विषय— संस्कृत (ऐच्छिक)
प्रश्नपत्र – GE SAN-I
वैदिक साहित्य

Credits-03 (Marks 75)

ESE -40 Marks CA -35)

(Theory = 40)

गुण 40

विभाग— A

1. सविस्तर लिहा (2 पैकी 1)	10
2. दीर्घोत्तरी (2 पैकी 1)	10
3. वेदांगाचा परिचय (2 पैकी 1)	10
4. उपनिषदाचा परिचय (2 पैकी 1)	10

अंतर्गत मूल्यांकन परीक्षा

1) अंतर्गत चाचणी (2 unit test)	10+10	= 20 गुण
2) अभिहस्तांकन (Assignment/परिसंवाद/प्रपत्रवाचन)		15 गुण

बी. ए. तृतीय वर्ष
विषय : संस्कृत (SEC-III)
पाचवे सत्र

प्रश्नपत्र SEC-III	संस्कृत संगणक कौशल्यम्।	गुण : ५०	
अंतर्गत मूल्यांकन – २५ गुण		गुण	तासिका
अ) संस्कृतभाषाचे आधुनिक काळातील महत्व		10	10
ब) संगणकाचा सामान्य परिचय (Folder, Type, pdf, copy, paste, PPT)		15	15
क) संस्कृतभाषासंदर्भात आंतरजाल (Internet) उपयोग (email, Wikipedia, e-books Apps, newspapers, magazines, social media, You Tube etc.)		25	20
संदर्भग्रंथ—			
१. MS-CIT Book			
२. संस्कृतं वदतु	संस्कृतभारती, बेंगलुरु		
। पुक— 1.प्रत्येक सत्रामध्ये 50 मिनिटाच्या 45 तासिका (1 theory + lab/week)			
2. i) अंतर्गत मूल्यांकन हे 25 गुणांचे असेल (2 unit test)		5+5 = 10	गुण
ii) अभिहस्तांकन (Assignment/परिसंवाद/प्रपत्रवाचन)		15	गुण
3. प्रात्यक्षिक मूल्यांकन विद्यापीठीय नियमानुसार सत्रांती 25 गुणांचे असेल.			

बी.ए. तृतीय वर्ष
संस्कृत (ऐच्छिक भाषा)
सहावे सत्र

प्रश्नपत्र (DSE SAN) II काव्यशास्त्र गुण : ७५

बाह्य मूल्यमापन 40 गुण आणि अंतर्गत मूल्यांकन – ३५ गुण गुण तासिका

अ) काव्यप्रकाश उल्लास 10 (निवडक अलंकार)	20	25
1)उपमा	2)अनन्वय	
3)उत्प्रेक्षा	4)ससन्देह	
5)अतिशयोक्ति	6)दृष्टान्त	
7)व्यतिरेक	8)तुल्ययोगिता	
9)विभावना	10)विशेषोक्ति	
11)अर्थान्तरन्यास	12)भ्रान्तिमान	
ब) काव्यालंकार भामह (प्रथम परिच्छेद)	10	15
क) साहित्यदर्पण – विश्वनाथ (द्वितीय परिच्छेद)	10	15

संदर्भग्रंथ –

1. श्री कृ. अर्जुनवाडकर काव्यप्रकाश
देशमुख आणि कंपनी, पुणे
2. कवि विश्वनाथ साहित्यदर्पण
मोतीलाल बनारसीदास प्रकाशन दिल्ली
3. डॉ. रामानंद शर्मा काव्यालंकार
चौखंबा संस्कृत सिरीज ऑफीस वाराणसी

बी.ए. तृतीय वर्ष
सहावे सत्र
विषय— संस्कृत (ऐच्छिक)
प्रश्नपत्र – (DSE SAN) II
काव्यशास्त्र

Credits-03 (Marks 75)

ESE -40 Marks CA -35)

(Theory = 40)

गुण 40

विभाग— A

1. सोदाहरण अलंकार स्पष्ट करा (4 पैकी 2)	10
2. लक्षणासह श्लोकातील अलंकार स्पष्ट करा (4 पैकी 2)	10
3. सविस्तर लिहा(2 पैकी 1)	10
4. दीर्घोत्तरी (2 पैकी 1)	10

अंतर्गत मूल्यांकन परीक्षा

1) अंतर्गत चाचणी (2 unit test)	10+10	= 20 गुण
2) अभिहस्तांकन (Assignment/परिसंवाद/प्रपत्रवाचन)		15 गुण

बी.ए. तृतीय वर्ष
संस्कृत (ऐच्छिक भाषा)
सहावे सत्र

प्रश्नपत्र (GE SAN-II)	भाषाविज्ञान	गुण : ७५	
बाह्य मूल्यमापन 40 गुण आणि अंतर्गत मूल्यांकन – ३५ गुण		गुण	तासिका
अ) भाषाविज्ञान		10	10
1) भाषाविज्ञानाची परिभाषा			
2) भाषाविज्ञानाची उपयोगिता व महत्त्व			
ब) भाषा		10	15
1) भाषेची परिभाषा			
2) भाषेची विविध रूपे			
3) भाषा परिवर्तन			
4) भाषेची उत्पत्ति			
क) भाषांचे वर्गीकरण		10	15
1) वर्गीकरण : प्रयोजन व आधार			
2) आकृतिमूलक वर्गीकरण			
3) पारिवारिक वर्गीकरण			
4) भारोपीय भाषापरिवार			
5) प्राचीन भारतीय आर्यभाषा			
ड) वाक्य, ध्वनिविज्ञान		10	15
1) वाक्यविचार			
2) ध्वनिविज्ञान			
3) अर्थविचार			

बी.ए. तृतीय वर्ष
सहावे सत्र
विषय— संस्कृत (ऐच्छिक)
प्रश्नपत्र – GE SAN- II
भाषाविज्ञान

Credits-03 (Marks 75)
ESE -40 Marks CA -35)
(Theory = 40)

गुण 40

विभाग— A

1. खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (6 पैकी 4) 40
- 1 भाषाविज्ञान –
  - 2 भाषा –
  - 3 भाषा –
  - 4 भाषांचे वर्गीकरण—
  - 5 भाषांचे वर्गीकरण –
  - 6 वाक्य, ध्वनिविज्ञान –

अंतर्गत मूल्यांकन परीक्षा

- 1) अंतर्गत चाचणी (2 unit test) 10+10 = 20 गुण
- 2) अभिहस्तांकन (Assignment/परिसंवाद/प्रपत्रवाचन) 15 गुण

बी. ए. तृतीय वर्ष
विषय : संस्कृत SEC-IV
चतुर्थ सत्र

प्रश्नपत्र SEC IV	संस्कृतलेखनकौशल्यम्।	गुण : ५०	
अंतर्गत मूल्यांकन – २५ गुण		गुण	तासिका
अ) वार्ताकन / आवेदनपत्र		10	10
ब) शोधपत्र / लघुनिबंध		10	10
क) विविध प्रमाणपत्रे / निमंत्रण पत्र		05	05
ड) प्रशस्ती / कार्यक्रमपत्रिका		10	10
इ) सूचना / निर्देश / घोषवाक्ये / ध्येयवाक्ये		15	10

संदर्भग्रंथ—

१. संस्कृतं वदतु	संस्कृत भारती बेंगलुर
२. संभाषण संदेशः	संस्कृत भारती बेंगलुर
३. संदेश संस्कृतम्	संस्कृत भारती बेंगलुर

1) PUK— 1 प्रत्येक सत्रामध्ये 50 मिनिटाच्या 45 तासिका (1 theory + lab/week)

2 i) अंतर्गत मूल्यांकन हे 25 गुणांचे असेल (2 unit test) 5+5 = 10 गुण

ii) अभिहस्तांकन (Assignment/परिसंवाद/प्रपत्रवाचन) 15 गुण

3 प्रात्यक्षिक मूल्यांकन विद्यापीठीय नियमानुसार सत्रांती 25 गुणांचे असेल.

* * * * *